

רבנו נחמן

מברסלב

שלושים על פרשת השבוע

בשאלה

רבנו נחמן מברסלב פירושים על פרשת "בשלח"

ויסב אלקים את העם

(יג, יח)

וזה בחינת גדל הטלטולים והיסורים שצריכין לסבל קדם שבאין לארץ-ישראל וצריכים לסבב בכמה דרכים קדם שבאין לארץ-ישראל וכמו שכתוב (שמות יג, יח): ויסב אלקים וכו', והכל הוא בשביל קבוץ הנדחים:

כי איתא בכתבי האר"י ז"ל (פרי עין חיים שער ק"ש פ"ג) בפגנות: והביאנו לשלום מארבע בנפות הארץ וכו' שבכל מקום בעולם שאחד מישראל נדחה לשם בגלות בארבע בנפות הארץ נחשב כאלו כל ישראל גלו לשם ועל-ידי זה מברר ניצוצות משם ועל-ידי זה באין לארץ-ישראל, עין שם באריכות שזהו סוד מה שישאר מפזרין עכשו בגלות במקומות הרחוקים מהקדשה מאד. והנה זה הענין הוא דבר נסתר ונעלם מאד, ואי אפשר להבינו, כי אנו רואים שבמדינות הרחוקים משיבות ישראל, כמו במדינות מאסקווע, נדחו לשם יהודים מעמים. ודריס בין הרבה עבוי"ם יהודים מתי מעט. עד שיש עירות הרחוקים יותר שאין נמצאים שם ישראלים כי אם אחד או שנים בעיר גדולה. והנה אנו רואים בעינינו שר"ב אלו היהודים הדריס במקומות פאלה רבם ככלם אינם צדיקים כלל והלואי היו בינונים, כי הם רחוקים מאד מה' יתברך. ואי אפשר להאריך בזה, שלא לדבר על איזה מישראל חס ושלום, כי גם פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון, ואם בן איך אפשר להבין זאת שעל-ידי אנשים כאלו יתבררו הניצוצות מעמקי הקלפות כאלו, אבל באמת הוא נפלאות תמים דעים ואי אפשר להבין זאת.

והכלל, שעקר הגלות הוא הגלות וההתרחקות מארץ-ישראל שהיא כלל הקדשה, ועקר הגלות הוא בשביל לברר הנדחים שהם הניצוצות שנגדחו בעמקי הקלפות בבחינת (פסחים פז:): לא גלו ישראל בין העובדי כוכבים אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שזהו בחינת הניצוצות המתבררים מעמקי הקלפות.

כי באמת לכאורה קשה להבין ענין הגלות שמחמת שחטאו ישראל בארץ-ישראל גלה אותם משם לארץ העמים עד שיתקנו וישובו אליו ויביא לנו

גואל צדקנו. והדבר קשה מאד: איך יהיה תקוה שבחזון-לארץ ישובו ישראל. ומה אם במקום חיותנו וקדשתנו שהוא ארץ-ישראל ארץ הקדושה ששם עקר קדשת ישראל וכו', אם שם התגבר על ישראל היצר הרע עד שהחטאים, איך יהיה תקוה שבחזון-לארץ שהוא ארץ העמים אויר הטמא וכו', שם יתקנו וישובו ישראל? ואם כן חס ושלום, אפס תקוה!! הלא ה' יתברך רוצה בתקנותינו ואינו חפץ לנקם בנו, רק כל הגליות והצרות הם בשביל תקון, כמו שכתוב (דברים ד, כט): ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת וכו'. אבל איך יתכן זה שבארץ-ישראל לא בקשנו והפשנו ודרשנו את ה' יתברך ובחזון-לארץ בארץ העמים נדרש ונבקש אותה?

אבל באמת כל זה הוא נפלאות תמים דעים. והם מסתרי פלאותיו. וזהו בחינת כל הירידות והנפילות העוברים על כל אחד מישראל לפי בחינתו ומדרגתו עד שיש הרבה שנפלו עד עמקי תהום תחתיות, אשר נדמה להם כי אפס תקוה חס ושלום, בפרט עכשו בסוף הגלות באחרית הימים האלה בעקבא דמשיחא, כאשר יודע כל אחד בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו. ואף-על-פי-כן סוף כל סוף בלם יתקנו ולא יהיה נאבד שום אחד מהם. כי ה' יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. כי באמת יש לפעמים שדיקא כשהאדם מגיע למקום נמוך ורחוק מהקדשה מאד מאד, שם דיקא יתעורר בהתעוררות גדול לה' יתברך.

ויש בענין זה פמה טעמים ובחינות וקצת מהם הוא מחמת שבשחיו ישראל בארץ-ישראל הראה להם הקדוש ברוך-הוא חבה יתרה. והיו מקרבים אליו מאד. ונדמה להם שכבר הם סמוכים לה' יתברך ולא בקשוהו יותר ונתרשלו בעבודתם. והפעל דבר חותר עליהם בכל יום ובכל עת ועל-ידי זה התגבר עליהם עד שהחטאים. וזה בחינת (שיר השירים ו, ה): הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני, ועין בפרוש רש"י שם שפרש שם ענין זה, שמרב חבה שהראה להם בבית-המקדש, על-ידי זה מרדו בו וכו', עין שם. וזהו ענין הנ"ל. ונח מחמת שבשחיו בארץ-ישראל לגדל הקדשה של ארץ-ישראל באיזה תנועה בעלמא שלא התנהגו בקדשה כראוי פגמו מאד. ועל-ידי

הפגם הזה נמשך פגם גדול יותר, כי עברה גוררת וכו' (אבות פ"ד), ועל-ידי זה החמיאם הבעל דבר. וזה בחינת (מלכים-א יז, יח): כי באת אלי להזכיר את עוני, שבנגד קדשת אליהו היא נחשבת כרשעה אף-על-פי שהיתה צדקת כמו שפרש רש"י שם. ובשביל זה הכרחו לצאת בגלות. ואז מגדל הרחוק שרואים גדל רחוקם מה' יתברך שנגלו ונפוצו בארץ העמים, באויר הטמא, תחת ממשלת העובדי כוכבים, מתגברים נפשות ישראל ביותר לשוב לה' יתברך. וגם שם לגדל הטמאה של חוץ-לארץ, תכף כשישראל עושים איזה עבודה בעלמא יקר בעיניו יתברך מאד מאד. אף-על-פי שאין עבודתם בשלמות, אף-על-פי-כן יקר בעיניו מאד שבמקום רחוק וטמא בזה יתגברו לעשות אפלו העבודה הזאת. ועל-ידי זה הוא מרחם עליהם ומושיעם.

וזהו בחינת של כל הנופלים מעבודת ה' יתברך, שעל-ידי כל מה שפוגמים איזה פגם, או שעוברים איזה עברה חס ושלום, נופלים יותר ויותר. ואם בן מה יהיה הסוף וכי אפס תקנה, אך הכל על-פי הנ"ל, שבשה' יתברך רואה שאיזה אדם מתרחק מעבודתו ופוגם איזה פגם או שעובר חס ושלום איזה עברה אזי הקדוש-ברוך-הוא מרחק אותו ונופל יותר, כי הבא לטמא פותחין לו (יומא לח), אבל אם בן היה חס ושלום אפס תקנה, ולא היה באפשר לשום אדם לשוב לעולם מאחר שכל פעם נופל יותר חס ושלום, אבל ה' יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו. כי כשהאדם נופל על-ידי חטאים למקום הרחוק מהקדשה, אזי ה' יתברך מזמין לו שם רמזים לפי אותו המקום ומזמין לו איזה זכות שיכול לזכות בזה המקום הרחוק דיקא. וזהו הנסיון והבחירה שלו. ואם יזכה שם לזכר בה' יתברך, ולעשות שם מה שיוכל מה שמרמז לו ה' יתברך בכל מקום שהוא, בקל יוכל לשוב לה' יתברך, כי לפי המקום הזה יכול לזכות בעבודה קטנה לעשות נחת רוח ותענוג ושעשוע גדול לה' יתברך מה שלא היה זוכה במקום קדוש ביותר, כי ה' יתברך מקבל תענוג ושעשוע גדול מאד כשעולה לפניו איזה עבודה ממקום הנמוך ורחוק מאד כמובן בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים. בבחינת (זהר יתרו סט): כד אתי יתרו ואמר: כי עתה ידעתי וכו' (שמות יח, יא), כדין אסתלק ואתיגר שמא דקדשא בריך הוא עלא ותתא וכשבא יתרו ואמר וכו', אז התייקר שמו של הקדוש-ברוך-הוא למעלה ולמטה.

וזה סוד גלות ישראל בכלל. ובפרטיות הנפילות של כל אחד ואחד בני"ל שזהו עקר הגלות. כי כל מה שנופל למקום נמוך ורחוק מהקדשה יותר יש לו שם

איזה עבודה ונחת רוח לעשות לה' יתברך, מה שאינו זוכה לזה אפלו צדיק גדול, ועל-ידי זה מעלה כל הניצוצות והקדשות שנגלו לשם למקום הטמא הזה. כי יש כמה וכמה ניצוצות הקדושות שנגלו משנים קדמוניות הרבה לעמקי עמקי הקלפות מאד מאד. ומחמת שמנחים ביון מצולה בעמקי תהומות מאד מאד בודאי אין מי שיכנס לשם להעלותם. ועל-כן כשמזדמן אדם שחטא עד שגפיל לשם חס ושלום, תכף כשמזכיר את עצמו בה' יתברך, ונתעורר לעבד את ה' יתברך באיזה עבודה בעלמא שהוא יכול לעשות שם לפי מקומו הנמוך, אזי מתדבקים בו כל אלו הניצוצות, ומעלה אותם משם. וכזה עושה נחת רוח ותענוג גדול לה' יתברך בלי שעור.

וזה בחינת היהודים הנדחים בארבע כנפות הארץ במקומות הרחוקים מישראל, כי יש שם ניצוצות מאלפים שנים שמנחים שם בגלות וצער גדול מאד, שאם היו מריחים שם ריח בעלמא של ישראל היו מחיין עצמן מאד. ועל-כן תכף שנגכנס לשם איזה ישראל בעלמא, אפלו פושעי ישראל אף-על-פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מו). ואף-על-פי-כן שם ישראל נקרא עליו, אזי תכף כשאלו הניצוצות הקדושות מריחין ריח של ישראל הם מתעוררים ומתדבקים בו. ואף-על-פי שעדין אי אפשר להם לעלות מחמת שזה האיש בודאי אין לו כח להעלותן — ועל-כן על-פי רב נופל על ידם יותר מחמת רבוי הקלפות הנאחזין באלו הניצוצות כידוע — אף-על-פי-כן מאחר שעל כל פנים מחזיק עצמו בדת ישראל, ואינו ממיר דתו לגמרי חס ושלום, ונקרא עליו שם ישראל, זה בעצמו יקר מאד בעיני ה' יתברך, ויש לה' יתברך תענוג ושעשוע גדול מזה, עד שסוף כל סוף יעלה זה האיש משם, ויעלה עמו כל הניצוצות הנ"ל משם, ועל-ידי זה יתקן כל חטאיו מאחר שעל ידו דיקא עלו הניצוצות האלו מה שלא היו יכולין לעלות על-ידי שום איש כשר שבעולם, כי מי היה נכנס למקום טמא ומלכלך בזה.

והעקר הוא על-ידי כח הצדיק הגדול האמתי שיש לו כח להעלות כל אלו האנשים עם הניצוצות שנתדבקו בהם מכל המקומות הנמוכים אפלו מעמקי עמקי תהום תחתיות, אפלו מיון מצולה ואין מעמד. ועל-כן כל זמן שהאדם משתדל ומחפש ומבקש להתקרב לצדיקי אמת יש לו תקנה לעולם יהיה איך שיהיה. אפלו אם נפל מאד אלפים ורבבות פעמים. כי בכח הצדיק יכול להיות שעל-ידי דבר אחד ונחת רוח אחד שיעשה לה' יתברך במקומו הרחוק בזה יתקן הכל ויעלה עמו כל הניצוצות ממקומות כאלו, מה שלא היו יכולים לעלות על-ידי שום אדם אחר וכנ"ל.

ויקח משה את עצמות יוסף עמו

כי השבע

(יג, יט)

ואיתא בזהר הקדוש שעקר הגאולה היה על-ידי עצמות יוסף שלקחם משה והתקשר אליהם, והו בחינת עצם הפלגת מעלת קברי הצדיקים שמועיל להאדם מאד לתקון נפשו להוציא אותו מגלותו הכבוד והיגו גלות הנפש שהוא עקר הגלות שהוא בחינת גלות מצרים שכולל כל הגליות בבחינת ויקח משה את עצמות יוסף עמו שעקר גאלת מצרים היה על-ידי עצמות יוסף שלקחם לקברם בארץ-ישראל. כי ארונו של יוסף שנשאנו בעת יציאת מצרים והו בחינת קבר הצדיק שעל-ידי זה היה עקר גאלתם. כי יוסף הצדיק זכה לתקן הכבוד דקדשה ועל שם זה נקרא יוסף על שם תקון הכבוד כמו שכתוב אסף אלקים את חרפתי שהוא אוסף החרפה שהיא הפך הכבוד כי הוא זכה להעלות ולתקן את הכבוד על-ידי שעמד בנפיו וכבש יצרו באשת אדוניו ולא רצה לחטא להמשיך חס ושלום נפשו הקדושה לתוך כבוד הסטרא אחרא שהיא אשה זונה, גדה שפחה גויה זונה, אל אחר, שעל-ידי זה נותנין פח חס ושלום לכבוד שלהם ועל-ידי זה יכולין להתגבר על הכבוד דקדשה להמשיכו אליהם חס ושלום. ויוסף עמד בנפיו ובכח מזה ועל-ידי גדל הנפיו שלו זכה שאדרבא העלה את הכבוד מהסטרא אחרא וזכה לכבוד דקדשה במצרים ונעשה מלך שם ונקרא בכור שורו הדר לו (דברים לג) לשון כבוד והדר, וכמבאר בתורה מגדל כבודו שזכה על-ידי זה כמו שכתוב וירכב אתו במרכבת המשנה וכו' ויקראו לפניו וכו'. וכמו שכתוב בזהר הקדוש יוסף מדילה נטל וכו' ויוסף משלו לקח וכו', הינו מחמת שעמד בנפיו ולא רצה להגביר חס ושלום הכבוד דסטרא אחרא על-ידי פגם הברית כגיל על-ידי זה זכה שאדרבא העלה את הכבוד מהם ועל-ידי זה זכה לכבוד גדול במצרים דיקא כי העלה את הכבוד מן הטמאה מערות מצרים אל הקדשה כי זכה שם לכבוד דקדשה. ועל-ידי גדל תקון הכבוד שזכה שם על-ידי זה היה עקר חיותם וקיומם של ישראל מיום ירידתם למצרים עד שעלו משם. כי תחלת ירידת שבעים נפש בית יעקב למצרים היה על-ידי הכבוד של יוסף כמו שכתוב והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ומהרתם והורדתם את אבי הנח, והגדתם את כל כבודי דיקא, כי דיקא על-ידי הכבוד נמשכו וירדו נפשותם לשם. ומחמת שיוסף תקן והעלה אז את הכבוד ועל-ידי זה ירדו לשם ולא ירדו לשם בשלשלאות על-ידי התגברות הכבוד והמלכות דסטרא אחרא מתחלה, רק מתחלה ירדו לשם

ובשביל זה צריך האדם לסבל מלמולים ויסורים הרבה קדם שבא לארץ-ישראל, הכל בשביל ברור הניצוצות הנ"ל שכלם צריכים להתקבץ לארץ-ישראל. ועל ידם דיקא זוכין לבוא לארץ-ישראל. כי בכל מקום שמסב לבוא לשם בשביל לבוא לארץ-ישראל הוא מברר הניצוצות משם מאחר שכל כונתו שהולך ומסב שם הוא בשביל לבוא לארץ-ישראל, ששם קבוץ כל הניצוצות, ואזי זוכה לבוא עם כל אלו הניצוצות לארץ-ישראל, בבחינת: אם יהיה נדחה בקצה השמים משם יקבצו ה' אלקיך וכו'. והביאך ה' אלקיך אל הארץ. והכל בכח הצדיק שעל ידו דיקא באין לארץ-ישראל. ועוד יש בזה דברים הרבה. ודי בזה למסתכל על האמת לרחם על עצמו לשוב לה' יתברך מכל מקום שהוא, כי חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו לעולם. (לקוטי הלכות - הלכות ברכת הריח וברכת הודאה ד' - אות מ"ה)

ויקח משה את עצמות יוסף עמו

(יג, יט)

זה הצדיק שעסק כל ימיו בתורה בקדשה כזאת, עד שזכה על ידי עסק התורה שלו לעורר ולהאיר שרשי נשמות ישראל, שעל ידי זה רבים השיב מעון והגדיל כבוד השם יתברך. זה הצדיק אפלו כשנסתלק עדין עוסק בזה להחזיר כל העולם למוטב, על ידי שימשיך על כל אחד הארה משרש נשמתו שבתורה, כי כל התורה שהוא כלל נשמות ישראל כלולה בנפש זה הצדיק. וידוע כי הארת נפש הצדיק נשארת על קברו הקדוש ומאירה בכל עולם העשיה, כמבאר בכתבי האר"י ז"ל. ועל כן כשפאים על קברו ומתעוררים שם לשוב להשם יתברך, אזי ממשיכין על עצמן הארה משרש נשמתו שבתורה. כי שם בנפש זה הצדיק כלולים כל נפשות ישראל ששרשם בהתורה, ועל ידי זה יכול לחזר למוטב. וזה סוד שני הארונות שהיו מהלכין במדבר ארונו של יוסף וארון העדות זה אצל זה, כי שניהם אחד וזה תלוי בזה. ועל כן חזקיהו המלך שעסק בזה בכל ימיו כי למד ולמד שזה בחינה הנ"ל, על כן נאמר בו וכבוד עשו לו במותו ודרשו רבותינו ז"ל שהושיבו ישיבה על קברו והניחו ספר תורה על מטתו. כי שרש התורה כלולה בנפשו על ידי שעסק בזה כל ימיו. וכל קיום ישיבות ובתי מדרשות לעסק בתורה הבל בנוי ומיסד על קברו, כי משם מאיר הארת שרשי נשמות שבתורה שעסק בזה כל ימיו. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת ה' - אותיות ל' ל"א לפי אוצר היראה - צדיק - ל"ח)

ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה וכו'. ופרש רש"י זה נאמר על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות מפני חיות רעות, למה היו דומין באותה שעה? ליונה שבורחת מפני הנץ ונכנסה לנקיקי הסלעים והיה הנחש נושף בה, תכנס לפנים — הרי הנחש, תצא לחוץ — הרי הנץ. אמר לה הקדוש ברוך הוא: הראיני את מראיך, את בשרון פעלתך למי את פונה בעת צרה? השמיעיני את קולך ויצעקו בני ישראל אל ה'. וכל ענין זה עובר על כל אדם בעת שרוצה לכנס בעבודת ה' שהיצר הרע וחילותיו שהם בחינת פרעה ומצרים רודפים אחריו בכמה מיני רדיפות וכל בהם מחמת הדינים שיונקים מהם, ומתקף התעוררות הדינים שנתעוררים עליו, כמו שאמרו רבותינו ו"ל: כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו מלמעלה וכו'. עלידי זה רודפין אותו מכל הצדדין בכמה מיני מניעות ועבובין ויסורים ובלבולים רבים והוא ממש כמו שהיה יציאת מצרים, שמאחוריהם רדפו המצרים אחריהם ומלפניהם היה הים סוער ומצדדיהם חיות רעות עד שלא היה מקום לנוס בשום צד כמו יונה שבורחת מפני הנץ וכו', וממש בחינות אלו עוברים על כל אדם הרוצה לכנס בעבודת ה' יתברך, כי מי שרוצה לכנס לעבודת ה' יתברך הוא בחינת יציאת מצרים ממש, כי עקר יציאת מצרים הוא מה שיוציאין מטמאה לטהרה, מטמאת וזהמת פרעה ומצרים לקדשת וטהרת ישראל, כמו שכתוב: בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים וכו'. וזה מכרח לעבר על כל אדם בכל זמן בכל דור ודור. וכמו שאמרו רבותינו ו"ל: בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, וכשבחינת פרעה ומצרים שהם הסטרא אחרא וחילותיו רודפין אחר האדם בבלבולים ומחשבות רעות רבות מאד ואין לו מקום לנוס לא לפניו ולא לאחוריו ולא מן הצדדין, כי מכל צד מסבין אותו בכמה מיני בלבולים ומניעות ויסורין, אזי אם ירצה להסתפל לאחוריו בנדאי יתגברו חס ושלום יותר, על-כן אין תקנה כי אם שיעקב אל ה' ממקום אשר הוא שם ולא יפנה ויסתפל לאחוריו כלל. (לקוטי הלכות - הלכות שילוח הקן ד' - ה')

ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

עקר היסורין והצרות, רחמנא לצלן, הוא מחמת שהתגברו ההבלים רעים שנעשו מכסופין רעים,

בכבוד עלידי כבוד יוסף וכו', עלידי זה היה להם קיום כל ימי היותם שם במצרים בגלות. כי אף-על-פי שאחר-כך התגברו המצריים וכבשו אותם בגלות כבוד מהמת שלא נתברר ולא נזמר תקון הכבוד בשלמות שנפגם עלידי חטא אדם הראשון, על-כן התגברו המצריים והסטרא אחרא להגדיל כבודם וכבשו ישראל בגלות, אף-על-פי-כן היו יכולים להתקיים עלידי שכתב התחיל יוסף לתקן ולהעלות הכבוד שעל-ידי זה לא היה כח כל-כך להסטרא אחרא להתגבר עליהם. וכמוכא בספרים שעקר קיומם של ישראל במצרים בימי הגלות היה עלידי יוסף שהכניע מקדם הסטרא אחרא שם ובלא זה לא היו יכולים לעמד בנגד תקף והמתם בימי הגלות עד שלא היו יכולים לצאת משם. והכל עלידי תקון הכבוד שזכה יוסף לתקן עלידי הנסיון שהוא תקון נפשות ישראל, וכן עלידי זה זכו לצאת משם כמו שכתוב ויקח משה את עצמות יוסף עמו וכו' בנ"ל. כי ארוננו של יוסף שהוא בחינת קבר הצדיק שם עקר הכבוד בבחינת כבוד ה' יאסף בו וזה הכבוד הקדוש הלא לפנייהם וכל נפשות ישראל נמשכו אחר הכבוד הזה ויצאו משם בחיים ושלום. כי בשזכין שבא הכבוד לטובה אזי יכולין למשך אחר הכבוד ולכלל בו ולשאר בחיים אדרבא עוד נתוסף לו נפש וחיות חדש עלידי הכבוד שבא לטובה, כי בשבא הכבוד שהוא בחינת מלכות לטובה אזי נכללין בו בבחינת התחדשות הנפש והבן (ועיין לקוטי מוהר"ן א' - סימן סז). וזה בחינת יציאת נפשות ישראל ממצרים עלידי עצמות יוסף שהוא בחינת קבר הצדיק בחינת כבוד דקדשה שעל-ידי זה יוצאין הנפשות מגלותם לחיים ולשלום. וזהו בחינת הענני כבוד שהלכו תמיד לפני מחנה ישראל כמו שכתוב לא ימיש עמוד הענן יומם וכו' לפני העם. כי הכבוד דקדשה בחינת הענני כבוד הלא לפני מחנה ישראל תמיד והם נמשכו והלכו אחרי הכבוד שהוא שרשם ועל-ידי זה היה עקר גאלתם. וזהו שנסמך עלית עצמות יוסף לענני כבוד בתחלת פרשת בשלח כמו שכתוב ויקח משה את עצמות יוסף וכו' ויסעו מסבת וכו' וה' הלא לפנייהם יומם בעמוד ענן וכו'. הינו בנ"ל כי גם פסוק ויסעו מסבת מרמז על ענני כבוד שהם בחינת סכות כידוע, ובשביל זה נסיעה ראשונה שיצאו ישראל ממצרים היה מרעמסס לסכות, כי שמא גרים [השם גורם] להורות שנמשכו תכף ביציאתם אחרי בחינת סכות שהוא בחינת מצות סכה שהוא ענני כבוד שעל-ידי זה היה עקר יציאתם וכו' (לקוטי הלכות - הלכות חובל בחברו ג' - אות י"ג)

שעל-ידי-זה נצטמרו אותיות התורה המנהיגים העולם ללא טוב, חס ושלום, ומזה באין כל הצרות, חס ושלום. ועל-כן עקר התקנה לזה הוא רק: "ויצעקו אל ה'", וכמאמר רבותינו ז"ל: יפה צעקה לאדם וכו', כי מאחר שהוא בצרה, חס ושלום, שהוא מורה שפבר התגברו ההבלים רעים על ההבלים טובים, חס ושלום, על-כן אין די בתפלה בקול פשוט לבד, רק צריך לצעק בקול גדול וחזק להשם יתברך, כדי להגביר ההבל הקדשה על ההבלים רעים, כדי שיחזר ויתנהג עמו למובה ועל-ידי-זה יצא מהצרה, בחינת "ויצעקו אל ה' בצר להם, ממצוקותיהם יצילים". ואז צריך להודות לה, בחינת "יודו לה' חסדו" דיקא, בחינת חסד ואהבה וכסופין נפלאים להשם יתברך, שזה עקר הדבקות להשם יתברך, ועל זה נתסדו כל השירות וההודאות. וזה: "יודו לה' חסדו ונפלאותיו וכו'", כי על-ידי החסד הזה, שהוא בחינת רצונות וכסופין טובים, על-ידי-זה נעשין כל הנפלאות שבעולם על-ידי שגצמירין האותיות לטוב על-ידי זה. (לקוטי הלכות - הלכות הודאה ה' - אות א' לפי אוצר היראה - יסורים וישועה - ז)

ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

כל הצעקות וזעקות שצריכין לצעק בעת הצרה, רחמנא לצלן, הכל הוא לזכות שיאיר עליו הדעת למצא ההרחבות גם בתוך הצרה, עד שיוכל לשמח נפשו כל-כך, עד שיהפך היגון ואנחה עצמו לשמחה, שעל-ידי-זה עקר הכנעת הסטרא-אחרא והיכלי התמורות, שהם בחינת עצבות ויגון ואנחה, וזכין לברר הקדשה שהיתה בגלות ביניהם, שעל-ידי-זה דיקא יוצאין מן הצרה והגלות. (לקוטי הלכות - הלכות הודאה ו' - אותיות י"ב לפי אוצר היראה - יסורים וישועה - ח')

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

(יד, יד)

כמו שבנים הנשמי אי אפשר לכנס בו מרבוי מים השוטפים, ואי אפשר לעבר עליו כי אם על-ידי אניות העשויים בחכמה ואמנות גדול, וגם צריכין מנהיג הספינה, שידע היטב איך להנהיג הספינה כפי השעה, כפי הרוחות שמשבין, ועקר שלמות החכמה אי אפשר לבאר היטב כל-כך, כי אם בחינת רמזים, כי אי אפשר ללמדו איך יטה וינהיג החבלים והתרון והספינה בכל עת כפי הסבה והזמן, רק צריך להבין בעצמו כפי נטיות הרוחות, ולפעמים מתגבר הרוח-סערה עד שאין מועיל שום חכמה, כי אם לצעק אל השם. כמו-כן ממש ברוחניות, למי

שרוצה לכנס לים החכמה, שאי אפשר לכנס בו כי אם על-ידי צדיקים אמתיים, שהם בחינת "יורדי הים באניות וכו'". וצריכין מנהיג אמת שידע כל הדרכים והנתיבות שבנים החכמה, בבחינת "הנותן בים דרך", ויעשה אניות בחכמה ואמנות נפלא לעבר ולשוט עליהם בים החכמה. ועקר שלמות החכמה אי אפשר לבאר, כי אם על-ידי רמזים, שהם בחינת הידים שבנים החכמה, הנמשכין מבחינת שתיקה של החכם. כי מי שאינו מקבל מרבו שהוא בחינת משה את בחינת השתיקה, שהוא בחינת צמצום ומחצות השכל, שלא יכנס להשיג יותר מדי ובמפלא ממנו, ולא יכנס בחקירות וקשיות ותרוצים וכו', רק יסמך על אמונה, וירצה לכנס בים החכמה, בודאי ישקע ויטבע בתוך הים ברוחניות וגשמיות.

וזה היה עקר הנס של קריעת ים-סוף, שנבקע להם בכת וזכות משה רבנו, עליו השלום, ים החכמה ברוחניות, וזכו לעבר בו בשלום. ועל-כן היה באמת אז התגלות הדעת מאד, כמאמר רבותינו ז"ל: ראתה שפחה על הים וכו'; וכמו-כן נבקע להם הים בגשמיות ויעברו ביבשה בתוך הים. והעקר היה על-ידי שהאיר עליהם בחינת שתיקה, לבלי להרהר אחר מדותיו יתברך, בחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון". וזה היה בחינת אתערותא דלתתא שלהם, ועל-ידי-זה זכו שגזפר להם זכות אבות וזכות יוסף, עד שעברו הים בשלום. וכמו-כן גם עכשו, שארץ עלינו הגלות מאד, ויהי האמת נעדרת, וסר מרע משתולל, ויראי חטא נמאסו, ועל-פי-רב אנשי אמת הם נרדפים מאד מחמת הקטגוריא שבין התלמידי חכמים בעצמם. ועקר התקון הוא לבלי לכנס בחקירות וקשיות ותרוצים כלל, רק להסתכל על האמת לאמתו, ולשמר את עצמו לבלי להלכד ברשת הרודפים בחלקלקות לשונם ובחכמתם וליצנותם, אשר כל זה קשה מהרדיפה בגשמיות, כי מניעת המוח קשה מהכל, ואין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים, כמאמר רבותינו ז"ל, ולדם ולשתק ולצפות לישועת השם, עד שעל-פי-רב על-ידי הדומיה והשתיקה יבער לבו, עד שיצעק ויתפלל להשם בהשתוקקות נפלא מעמק הלב, עד ישקיף וירא ה' מן השמים. וזה בחינת: לכן המשפיל בעת ידם, ונאמר: "טוב ויחיל ודומם לתשועת ה'", וכמוהו רבים. (לקוטי הלכות - נטילת ידיים לסעודה ו' - אותיות ל"ט מ"א מ"ד לפי אוצר היראה - פסח - ל')

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

(יד, יד)

וזה "לכן המשפיל בעת ההיא ידם וכו'. לך דמיה

תהלה אלקים בציון. אך לאלקים דומי נפשי וכו'. טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' וכו', וכן פסוקים הרבה, כי עתה באחרית הימים האלה שעליהם נתנבאו בפסוקים הנ"ל צריכין לדם ולשתק הרבה על כל מה שנעשה עתה בעולם ולבלי לכנס בחקירות וקשיות ותרוצים כָּלֵל, רק לדם ולשתק ולצפות לישועת ה' עד שעל־פי הרב על־ידי הדומיה והשתיקה יבער לבו עד שיצעק ויתפלל לה' יתברך בבחינת (תהלים לט, ד) נאלמתי דומיה החשיתי וכו' חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני וכו'. וזה (איוב יב, כג) משניא לגוים ויאבדם. פי לוכד חכמים בערמם (שם ה, יג) שכל זה היה בקריעת ים־סוף שסבבם בכונה להטעותם, כמו שכתוב (שמות יד, ב): וישבו ויחנו לפני פי החירת וכו' ואמר פרעה וכו' וכן הוא עתה.

ואלו הנרדפים צריכין לזהר לבלי לילך בחכמות רק לצעק אל ה' ואם גם זה קשה על כל פנים לא יתרה, וכל שבן שלא ידבר נגד מדותיו יתברך רק ישתק וידם עד ישקיף וירא וכו' ויצפה לחסדו יתברך לבד בחינת ה' ילחם לכם ואתם תחרשון, כמו שכתוב (דברי הימים ב, יד): ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו וכו'. וכתוב: כי אין בנו כח בכל ההמון הזה וכו' עזרנו כי עליך נשענו. בפרט עתה בסוף הגלות הזה שעל זה אמר ירמיה (איכה ג, נד נה): "צפו מים על ראשי וכו' קראתי שמך ה' מבור תחיתות וכו'". ואמר (שם שם, כו): "טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' וכו'" כנ"ל. "עד ישקיף וירא ה' משמים" (שם שם, ג). "כי לא ינח לעולם ה' וכו'" (שם שם, לא) וכן הרבה. כי עקר הרדיפה של השונאים הן מעבדים הן בין ישראל בעצמן שהחולקים רודפים מאד את הכשרים. והעקר על־ידי חכמות של הכל שנדמה לכל אחד שהוא גבון וחכם ורוצה שהכל ילכו בדרך חכמתו העקמה ומהפכת. ונדמה לו שהוא צריך להיות רודף את הנרדפים מאד, אבל אלו הנרדפים צריכין לזהר ביותר שלא יתעו ויטעו אחרי חכמתם הרעות רק יסתכלו על האמת לאמתו ויקימו אל תען כסיל פאולתו (משלי כו, ד). רק לחרש ולשתק אפלו בדעתו לבלי לכנס בקשיות ותרוצים כנ"ל. רק לצפות לישועת ה'. בבחינת מה שאמר משה לישראל בקריעת ים־סוף (שמות יד, יג-יד): אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' וכו' ה' ילחם לכם ואתם תחרשון.

רק שעתה מחמת שצריכין שתהיה גאלה שלמה שאין אחריה גלות והספרא אחרא ותיצר הרע מתפשט מאד מאד וכו', על־כן צריכין עתה להאריך אפו ביותר ויותר ולהתגבר יותר לדם ולשתק בדעתו לבלי להתרה אחרי ה' יתברך ואחרי יראי ה' האמתיים. רק להשתדל לצעק

ולהתפלל לה' יתברך הרבה. וכמו שאמר התנא כמה פעמים (סוטה מט): בעקבות משיחא חצפא יסגא וכו' [לפני שיבוא המשיח החוצפה תגדל] יראי חטא כו'. והאמת תהיה נעדרת, ודרשו רבותינו ז"ל (סנהדרין צו). שיהיה נעשה האמת עדרים עדרים וכל אחד יאמר שאצלו האמת עד שבסוף מסים: על מי לנו להשען על אבינו שבשמים. וכן חוזר זאת כמה פעמים שבכל פעם שמגלה הבלבול והקטגוריא שיהיה באחרית הימים האלה מסים בכל פעם: על מי לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים כמבאר בסוטה, עין שם:

והכלל, שעקר הרדיפה של הרודפים את הכשרים והתמימים הוא שרוצים לתפסם בחכמתם הרעה וברבוי ליצנות שלהם וזה קשה מן הכל. כי עקר הוא מניעת המוח, כי מתחלה רודפים אותם ממש במפרסם. ואחר־כך משתדלים ביותר לפתותם בחלקלקות דבריהם הרעים שאומרים שדורשים מובתם וכו' וזה קשה מן הכל, על־כן אי אפשר לבאר ולספר כל מה שיש בזה רק המשפיל כעת ידם ויבין היכן האמת ויקים דברי התנאים הנ"ל שחזרו וכפלו כמה פעמים על מי לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת א' - אות מ"ד)

ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה

(יד, טז)

הינו כשמים הזידונים מתגברים חס ושלום, שהם בחינת ההרהורים רבים ובלבולים וכו', שהם בחינת מצולות ים ואין מקום לברח לא לפנים ולא לאחור ולא משום צד, שאז הנפש ישראלית בצרה ובמצוקה גדולה, בבחינת יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה וכו', אזי אין תקנה כי אם שיסיח דעתו ולא יסתכל לאחוריו כָּלֵל, רק יודרו בגבור לרוץ ארח לעבר על כל המחשבות והבלבולים ולילך בדרך שהוא עוסק בו בתורה ותפלה וכו', ולא יסתכל לאחוריו כָּלֵל, רק יעשה את שלו. וזהו בחינת דבר אל בני ישראל ויסעו, שילכו לדרךם ויקפצו לתוך הים ולא יחשבו ולא יסתכלו לאחוריהם כָּלֵל. וכן עשו שקפץ נחשון לתוך הים ואחריו כל ישראל והלכו ביים עד חטמם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, הינו שלא הסתכלו על מים השוטפים מים הזידונים בחינת מצולת ים שהם הבלבולים והרהורים הרעים והמחשבות רבות המבלבלות אותם בעבודתם, ובפרט בתפלתם, רק קפצו לתוך המצולת ים והלכו לבטח דרכם ועסקו בעבודתם בתורה ותפלה וכו' בתוך התגברות שאון גלי הים שהם המחשבות והבלבולים ולא

וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדוֹ

(יד, לא)

צְרִיכִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל מְאֹד לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּשׂוֹכֵינָּה לְאֱמוּנַת חֻכְמִים, כִּי עַל־יְדִיָּזָה נְצוּלִין וַיּוֹצִיֵנוּ מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בְּרוּחַ הַנְּיּוּת וּבְגִשְׁמִיּוּת, זֶה בְּחִינַת "מוֹדִים דְּרַבָּנָן". (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת שַׁבַּת ו' – י"ט לְפִי אוֹצֵר הִירָאָה – אֱמוּנָה – מ"ד)

וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדוֹ

(יד, לא)

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוּנֵי, בְּמִזְלָא תְּלֵיא מְלָתָא. וְאֵיתָא בְּזַהַר הַקְּדוּשׁ, דְּהֵינּוּ בְּמִזְלָא הַעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵתִיקָא, שֶׁסָּם תְּלוּי הַמְּזוּנוֹת. וְלִכְאוּרָה קָשָׁה: הַלּוּא עַקְר הַמְּזוּנוֹת וְהַפְּרָנְסָה הוּא מְבַחֲשֵׁת שְׂמַאל שֵׁישׁ בְּהַתּוֹרָה, בְּבַחֲשֵׁת "בְּשְׂמַאלָה עֵשֶׂר וּכְבוֹד", וְכַאֲן אָמְרוּ שֶׁהַמְּזוּנוֹת הוּא מְמַלְל הַעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא עֵתִיקָא, שֶׁשֶׁם כָּלָא יִמְיָא וְלִית שְׂמַאל תַּמְן

[שֶׁשֶׁם הַכָּל יָמִין וְאֵין שְׂמַאל שֵׁם]? אַךְ בְּאִמַּת עַקְר שֶׁרֶשׁ הַשְּׂפַע שֶׁל עֲשִׁירוֹת וּפְרָנְסָה הוּא רַק שֵׁם בְּבַחֲשֵׁת עֵתִיקָא, שֶׁהִיא מְזוּלָא, אַךְ שֵׁם בְּשֶׁרֶשׁוֹ אֵין שֵׁיף לְקָרוֹת בְּשֵׁם עֲשִׁירוֹת, כִּי שֵׁם כָּלָא יָמִין, וְשֵׁם הַשְּׂפַע הַקְּדוּשׁ כָּלָא חָד וְאֵין בְּה' שׁוּם צִיּוֹר; וְשֵׁם גַּם הַשְּׂפַע שֶׁל עֲשִׁירוֹת הוּא רַק תּוֹרָה, אִוֵּר צַח וּמְצַחְצָח. וְלִמְטָה בְּשֶׁנִּמְשָׁךְ הַשְּׂפַע, אֵין בְּשֶׁנִּמְשָׁךְ הַשְּׂפַע לְיָמִין וּלְשְׂמַאל, אֵין נְצִיטוֹר הַשְּׂפַע עַל־יְדֵי בְּחִינַת שְׂמַאל לְעֲשִׁירוֹת וּפְרָנְסָה. וּמַחֲמַת זֶה צְרִיף גַּם הַצְּדִיק לְפַל בְּשַׁעַת אֱמִירַת תּוֹרָתוֹ לְאַיְזָה בְּחִינָה דְקָה מִן הַדְּקָה מְבַחֲשֵׁת שְׂמַאל, בְּשִׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ פְּרָנְסָה לְהַעֲלֹם. אֲבָל תַּכְּף בְּשִׁיפֵל לְבַחֲשֵׁת שְׂמַאל, תּוֹכַל הַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא שֶׁאֲחִיזְתָּה מְבַחֲשֵׁת שְׂמַאל לְהַתְּאָחוּז בּוֹ, עַד שִׁיפֵל לְבַחֲשֵׁת שְׂמַאל מִמֶּשֶׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׂלָא לְשִׁמָּה, וְאֵין הֵם נוֹמְלִין הַשְּׂפַע, חָס וְשְׁלוֹם; וְלֹא דִי שְׂלָא יִזְכֶּה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה, אִף גַּם פְּרָנְסָה לֹא יוֹכַל לְהַמְשִׁיךְ עַל־יְדֵי לְמוֹד כְּזֶה חָס וְשְׁלוֹם, וּמֵאוּמָה לֹא יִשָּׂא בְּעַמְלוֹ. וְאִם יַעֲסֹק בְּתוֹרָה רַק לְשִׁמָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְמִינָה שֶׁל תּוֹרָה, בְּלִי שׁוּם שְׂגִיָּאָה אֶפְלוּ דְקָה מִן הַדְּקָה וּבְלִי שׁוּם נְטִיָּה אֶל הַשְּׂמַאל אֶפְלוּ כְּחוּט־הַשַּׁעְרָה, אִז גַּם־כֵּן לֹא יוֹכַל לְהַמְשִׁיךְ פְּרָנְסָה, כִּי עַקְר הַפְּרָנְסָה וְהַעֲשִׁירוֹת הוּא מְשַׁמְּאַלָּה שֶׁל תּוֹרָה. וְעַל־כֵּן בְּאִמַּת קָשָׁה מְאֹד לְהַשִּׁיג פְּרָנְסָה דְקַדְשָׁה, בְּחִינַת קָשִׁין מְזוּנוֹתֵינוּ שֶׁל אָדָם בְּקִרְיַת יִסְרוּף מִמֶּשֶׁ (עֵיין פֶּסַח אוֹת קִיד).

וְעַל־כֵּן עַקְר הַפְּרָנְסָה נְמַשְׁכַּת רַק עַל־יְדֵי צְדִיק גְּדוֹל כְּזֶה שֶׁהוּא בְּחִינַת מוֹשֶׁה, וְהוּא יוֹכַל לְעַלּוֹת עַד עֵתִיקָא קְדִישָׁא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּזוּלָא הַעֲלִיּוֹן, שֶׁשֶׁם שֶׁרֶשׁ כָּל הַהַשְּׂפָעוֹת וְשֵׁם כָּלָא יִמְיָא כְּנָ"ל, וְעַל־יְדִיָּזָה יוֹכַל גַּם הַצְּדִיק לְאַכְלָלָא שְׂמַאלָא

הַסְּתַבְּלוֹ לְאַחֲרֵיהֶם כֻּלָּל, רַק עָשׂוּ אֵת שְׂלָהֶם וּבּוֹדָאי כָּל מָה שֶׁהִתְגַּבְּרוּ לְבְּלִי לְהַסְּתַבְּלֵי עֲלֵיהֶם וְלִילֵף בְּתוֹכֶם בּוֹדָאי הִתְגַּבְּרוּ הַמְּצוּלוֹת יָם כְּגוֹנָדָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּמוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים הַנִּלְחָמִים זֶה עִם זֶה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ לֹא הַסְּתַבְּלוֹ עַל כָּל זֶה וְקִיּוּמוֹ עֲצָה הַנְּ"ל לְהַתְּחַזֵּק לְבְּלִי לְהַסְּתַבְּלֵי עֲלֵיהֶם כֻּלָּל רַק לִילֵף דְרָכָם הַקְּדוּשׁ בְּתוֹכֶם בְּתוֹךְ שְׂמִיפַת הַיָּם עַד שֶׁבָּאוּ עַד הַטָּמִם, וְאֵין כְּשֶׂרָאָה הִי יִתְבָּרַךְ חֵזֶק לְבָבָם שֶׁאֵינֶם מְנִיחִים עֲבוֹדָתָם בְּשׁוּם בְּלָבוּל שֶׁבָּעוֹלָם, אֵין חָמֵל עֲלֵיהֶם וּבְקַע הַיָּם מְפַגְּיָהֶם וַיּוֹבֵאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבְשָׁה, כִּי כֵן הִדְרָךְ כְּשִׁמְתְּחֻזְקִים בְּהַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל לִילֵף דְרָכּוֹ בְּתַפְּלָתוֹ וְעֲבוֹדָתוֹ וּלְבְּלִי לְהַבִּיט לְאַחֲרָיו וְאֵינוֹ מִסְּתַבְּלֵי אַחֲרֵיהֶם כֻּלָּל, אֵין פְּתָאֵם הֵם נִתְבַּטְּלִים לְגַמְרֵי מִמֶּשֶׁ כְּמוֹ הַיָּם שֶׁנִּתְבַּטְּלֵי לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִתְהַפְּדָ לִיבְשָׁה. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת שִׁילוּחַ הַקֶּן ד' – ז')

וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדוֹ

(יד, לא)

הַעֲקָר הוּא אֱמוּנַת חֻכְמִים, כִּי הַעֲקָר הוּא הַתְּכַלִּית. וְצְרִיף כָּל אָדָם לְחֹס עַל עַצְמוֹ וּלְחָשֵׁב תַּמִּיד בְּכָל יוֹם עַל תְּכַלִּיתוֹ הַנֶּגְחִי וּמָה יִהְיֶה סוּפוֹ וְכוּ'. וְלִזְכוּת לְתַכְלִית הַסּוּב בְּאִמַּת אֵי אֶפְשֶׁר כִּי־אֵם עַל־יְדֵי אֱמוּנַת חֻכְמִים, כִּי אֵי אֶפְשֶׁר לְהָאָדָם לְהַגִּיעַ וְלַחְזֹר לְמָקוֹר נְשֻׁמְתוֹ כִּי־אֵם עַל־יְדֵי הַחֻכְמִים הַצְּדִיקִים אֱמִתִּיִּים, כִּי אֶפְלוּ כְּשָׂרִים וִירָאִים וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה אֵינֶם יְכוּלִים לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוֹתַם כִּי־אֵם עַל־יְדֵי הַחֻכְמִים וְהַצְּדִיקִים אֱמִתִּיִּים. מְכַל־שְׁכֵן מִי שְׁפָנָם אֵיזָה פָּנָם, מְכַל־שְׁכֵן מִי שְׁפָנָם וְעַבֵּר הַרְּבָה, חָס וְשְׁלוֹם, כְּמַצּוֹי עַכְשָׁו בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְּבִים, בּוֹדָאי אֵי אֶפְשֶׁר לְרַפְּאוֹתוֹ בְּגוֹף וּנְפֶשׁ כִּי־אֵם עַל־יְדֵי הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים וְהַנִּפְלְאִים בְּאִמַּת שְׂיֹודְעִים לְדַרְשׁ אֵת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְמוֹת בְּאִמַּת וִיּוֹדְעִים שְׂרֵשֵׁי נִפְשׁוֹת שֶׁל כָּל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּהַתּוֹרָה, וִיּוֹדְעִים לְפַרֵשׁ וּלְבַאֵר כָּל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת וְהַנְּתִיבוֹת וְהַתְּחַבּוּלוֹת שֶׁצְרִיף כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם הַרוּצָה לְגַשֵּׁת אֶל הַקְּדוּשָׁה, בְּאִפְן שְׂיִוְכַל כָּל אֶחָד לְקַבֵּל רְפוּאָה לְכָל מִינֵי חָלִי הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף שֶׁבָּעוֹלָם. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת שַׁבַּת ו' – ג' לְפִי אוֹצֵר הִירָאָה – אֱמוּנָה – ל"ו)

וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדוֹ

(יד, לא)

עַקְר כֻּלָּל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הוּא אֱמוּנַת חֻכְמִים, כִּי הֵם מְמַשְׁכִּינֵי לָנוּ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁלְמוֹת; כִּי בְּלֹא אֱמוּנַת חֻכְמִים אֱמִתִּיִּים, גַּם אֱמוּנַתנוּ בְּהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת שַׁבַּת ו' – י"א לְפִי אוֹצֵר הִירָאָה – אֱמוּנָה – מ"א)

סוּם וְרִכְבוֹ רִמָּה בַּיָּם

(טו, א)

עקר תקון הנפש של איש הישראלי הוא תקון המחשבה, הינו שיגביר בה השכל על המדמה, שיהיה המדמה טפל להשכל, שזה בחינת מה שכתב בזהר הקדוש: אין הרוכב טפל לסוס, אלא הסוס טפל להרוכב. כי סוס הוא בחינת תקף פנים זהמת המדמה, שעקר רב בלבולים הם על ידי תאות המושג, שהוא בחינת זהמת מצרים, בחינת "וזרמת סוסים זרמתם", בחינת "סוסים מיונים משכים היו". ושם עקר המלחמה של כל אחד, שצריך להגביר השכל על המדמה, כי המחין הם בחינת מחצות פרוסות בפני תאוה הזאת. ובאמת בענין בלבול המדמה כלול כל התאוות, הן תאוה הנ"ל, וכן תאות ממון וחסרון בטחון וטרדת הפרנסה ופגם אמונה וכו'. ועל כן נקראים הבטחונות של שוא והכל בשם סוס, כמו שכתוב: "אלה ברכב ואלה בסוסים וכו'", וכן: "הוי הירדים מצרים לעזרה על סוסים ישענו וכו'". ומשם נמשך פגם תאות ממון, שרודף אחר הממון בטרדות ויגיעות גדולות ומשים עצמו בסכנות עצומות, וכל זה מחמת שעושה מהעקר טפל ומהטפל עקר, שתולה עקר המשכת פרנסתו בהסבות והגיעות, ושוכח בהשם יתברך, אשר רק הוא יתברך זן ומפרנס וכו' ויוכל לפרנס את האדם בסבה קלה, וכמו שהזכירו רבותינו ז"ל: הוי ממעט בעסק ועסק בתורה. וכל זה בכלל דברי הזהר הקדוש הנ"ל, שיהיה הסוס טפל לרוכב ולא להפך, חס ושלום, וזה בחינת "שקר הסוס לתשועה וכו'", וכן: "לא בגבורת הסוס יחפץ וכו'". ועקר התגברות הסטרא אחרא, שהם בחינת קלפת פרעה ומצרים, שכולל כל הגליות על ידי המרכבות הטמאות שלו, הוא שרוצים להגביר הסוס על הרוכב חס ושלום, שיהיה הרוכב טפל להסוס חס ושלום, הינו להגביר זהמת בלבול המדמה על השכל. וזה בחינת סוס אדם ולכן ושחר שיצא בהם פרעה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, כי יש בענין מלחמה הזאת של זהמת המדמה עם השכל כמה וכמה בחינות, כי לפעמים מתגבר על האדם במחשבות ורעיונות והרהורים שהם בחינת סוס אדם, ולפעמים בחינת סוס לבן ושחר. וזה בחינת גלות הארבע מלכיות שראה זכריה גס"כ סוסים אדמים ושחרים ולבנים וכו'. ועקר הגליות הוא גלות הנפש, שהעקר הוא מה שהמרכבות טמאות, שהם בחינת המחשבות ורעיונים והרהורים מבלבלים ורעים מתגברים על השכל דקדשה. ועקר עצה הכללית לכל זה הוא רק לתפס אמנות אבותינו ולצעק אל השם, כמו שצעקו ישראל על הים בראותם כל מרכבות פרעה וחילו

וכו', ולקשר עצמו באמת להצדיק האמת שהוא בחינת משה, ועל ידי זה נתעוררין רחמי השם יתברך, ולוחם בעצמו בעדנו ומכניע ומפיל המרכבה הסטרא אחרא, בחינת "סוס ורכבו רמה בים" סוס תחלה, ואחר כך רוכבו, כי שם הרוכב טפל להסוס. ואז בשמכניעין המרכבות טמאות הנ"ל, אז זוכין שיהיה הסוס טפל לרוכב, כי באמת המחשבה ביד האדם להטותה פרצונו, ואפלו אם לפעמים המחשבה יוצאת מדרך הישר לחוץ חס ושלום, הוא יכול לתפסה, כמו הסוס שתופסין אותו במתג ורסן להטותו לדרך הישר, כמבאר במקום אחר. מי שמגביר מחשבות קדושות על ההפך, שזה בחינת שמגביר הרוכב על הסוס, על ידי זה נופלין ממילא כל השונאים והחולקים הסטרא אחרא, ועל ידי זה עקר נצחון המלחמה (לקוטי הלכות - הלכות שלוחין ה' - ל"ד לפי אוצר היראה - מחשבות והרהורים - אותיות י"ד ט"ו)

ויבאו מרתה

(טו, כג)

צריכין לידע ולהאמין שה' יתברך שולח המרירות ברחמנות ומשליך כל הטאתיו אחר גוו ואינו שולח לו מרירות כפי עוונותיו רק כפי יכלתו. וזה שתכף אחר קריעת ים סוף כתיב (שמות טו): ויבאו מרתה ולא יכלו לשאת מים ממרה וכו' שם שם לו חק ומשפט ושם נסוהו. כי זה עקר הנסיון לכל אדם המתחיל להתקרב שצריכין לסבל המרירות שעובר עליו. וזהו: ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך. וכבר נתקשו רבותינו ז"ל בפסוק זה (סנהדרין קא), אך על פי הנ"ל מבאר היטב כי מבטיחם הבטחה גדולה, הינו אף על פי שלפי מעשיהם מקדם היה ראוי שיבוא עליהם כל המחלה אשר במצרים חס ושלום, כי הלא אי אפשר להתרפאות כי אם על ידי מרירות, אך הקדוש ברוך הוא מבטיחם שבחסדו יחוס עליהם ולא ישום עליהם כל המחלה אשר במצרים, כי אם כן לא היו יכולים לסבל והיו לאתר יאוש. רק שיהיה מקל עליהם בכל מה דאפשר ולא ישלח להם כי אם כפי יכלתם. וזהו 'כי אני ה' רפאך', הינו שאני ה' שאני רחמן גדול עוסק ברפואתך, ועל כן בודאי לא אשלח עליך מרירות כפי מעשיך שהוא בחינת כל המחלה אשר שמתי במצרים רק ארפא אותך ברחמים במעט מרירות כפי יכלתך באפן שתסבל ותתרפא. וזהו 'כי אני ה' רפאך', ובודאי ארפא אותך בראוי. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת א' - אות י"ח)

פנים). ועל-בן צנה עליהם לקח צנצנת אחת למשמרת לדורותיכם וכו', כי צריך אדם לידע שגם עתה נמשכת הפרנסה מבחינת מזן, כי אף-על-פי שאינו מתנהג ממש כמו בירידת המזן, שירד מאכל מזמן דבר יום ביומו, ועכשו מנהיג השם יתברך בדרך אחר קצת, שגדלה התבואה על שנה שלמה ויותר, וכל אחד מקבל פרנסתו לפי בחינתו: יש שמרויח ממון שיכול להתפרנס בו לשנה ויותר, ויש להדש וכו', ויש שהוא עני ובדחק מקבל פרנסתו ליומו, וכיוצא בזה שנויים בענין הפרנסה לאין מספר; אבל אף-על-פי-כן הכל הוא בבחינת ירידת המזן, כי גם עתה נמשכת הפרנסה מבחינת המאמר סתום הנ"ל, וצריכים לעבר תחלה דרך מקומות הרחוקים שהשתלשלות יניקתם הוא משם, שמשם נמשך כל הנסיונות של העוסקים בפרנסה, שצריכין לזהר שיעשו המשא-ומתן באמונה ולא יפלו להכחשות וגזלות ותאות ממון, הנמשך מהקלפות שיונקים משם מבחינת מאמר סתום הנ"ל. ואחר-כך תקף בשמקבלין פרנסה או אפלו עשירות משם, נתעלם תקף האור אצלו מיד ואינו יודע מהיכן יתפרנס, אף-על-פי שזה סמוך הרויח, וגם זה היה בהשגחה נפלאה מהשם יתברך, אף-על-פי-כן עתה חוזר ודואג מהיכן יתפרנס, וכן כל אחד לפי בחינתו. ובאמת צריך כל אחד להתחזק בבטחון גדול ולבלי לחשב מיום לחברו כלל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל, שמי שדואג מה יאכל למחר הוא ממחסרי אמונה. כי בענין המשכת השפע והפרנסה, שנמשך מבחינת המאמר סתום, שם עקר הנסיונות של האדם, בבחינת "למען אנסנו", שהשם יתברך ממשיך ומוריד השפע והפרנסה לכל אחד באופן שיהיה לו נסיון, והעקר, שיתלה עיניו למרום בכל פעם שחסר לו הפרנסה, כי אין שום עצה אחרת בעולם כלל, דהינו שיחפש ויבקש את השם יתברך תמיד, אפלו בשעת ההעלמה והסתרה ברוחניות ובגשמיות, ואז יזכה שיאיר לו הארה משם, מהמאמר סתום הנ"ל, וממילא יהיה נמשך לו פרנסה ושפע גדול משם, כי כל-טוב נמשך משם, והעקר על-ידי הדרישה והבקשה והחפוש, בחינת "ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב". (לקוטי הלכות - הלכות תחומין ו' - אותיות ט"ז י"ח לפי אוצר היראה - ממון ופרנסה - כ')

לחם מן השמים ... למען אנסנו

(טז, ד)

כל הבחירה והנסיון של האדם, בפרט בענין הפרנסה, שזה כמעט העקר שמבלבל את האדם מלהתקרב להשם יתברך ולתורתו, עקר הנסיון הוא רק על-ידי בחינת סתים וגלוי, כי קדשא-ברוך הוא

הוא בחינת סתים וגלוי, שזה בחינת השנת 'איה מקום כבודו', בחינת השנת דרי-מעלה, בחינת בן. וזה בחינת סתים, בחינת מה חמית, בחינת 'מה רב טובך אשר צפנת'; והשנת דרי-מטה, בחינת תלמיד, הוא בחינת 'מלא כל הארץ כבודו', שזה בחינת וגלוי. ובאמת שניהם אחד, כי צריך לכלל שניהם כאחד, בן בתלמיד ותלמיד בבן, כמבאר בפנים, שזה עקר יסוד האמונה, בחינת "וידעת היום וכו' כי ה' הוא האלקים", הינו ששני הבחינות הנ"ל הם נכללין באחדות אחד. ובדרך זה השם יתברך מנהיג את עולמו גם-כן בבחינת סתים וגלוי, כי בכל פעם הוא יתברך מראה פני חסדו וישועתו, ותקף מסתיר פניו, ואזי המסית שבלב האדם מכניס בו דאגות ויגונות ותאונות בלב, כאלו אי אפשר לו לעסק בתורה מחמת על הפרנסה. ובאמת עקר הפרנסה והעשירות נמשך רק מבחינת כלליות בן ותלמיד, שזה בעצמו בחינת סתים וגלוי הנ"ל. ובאמת גם בתוך תקף ההסתרה בעצמה השם יתברך מאיר פניו אלינו, וכמו שכתוב: "אכן אתה אל מסתתר אלקי ישראל מושיע", שגם בתוך ההסתרה בעצמה הוא יתברך אלקי ישראל מושיע. ומי שמאמין לזה בשלמות, זוכה לפרנסה ועשירות גדול דקדשה, כי כל הפרנסה והעשירות נמשך מזה, כי זה בחינת כלליות בן ותלמיד, שמשם מקבל המלכות פרנסה. וכל השקרים וההכחשות שבין אדם לחברו בענין הממון והפרנסה, הכל נמשך ממה שפוגם ועושה פרוד, חס ושלום, בין שני ההשגות הנ"ל, שמשם כל היגונות ועצבות של חסרון הפרנסה, בעת שהשם יתברך מסתיר פניו קצת בשביל נסיון ובחירה, עד שיכול לבוא על-ידי זה לידי הכחשות לכחש בעמיתו, כי אם היה מאמין בהאמת כי מלא כל הארץ כבודו, והוא יתברך הן ומכלכל כל העולם כלו בטובו, וכמו שרואה בעיניו שהשם יתברך החיה וזן אותו עד הנה, בן יבטח בשם ה' גם על להבא, אז בודאי לא היה בא לכפירה והכחשה לכפר ממון חברו, וגם לא היה דואג כל-כך על הפרנסה, רק היה בוטח בהשם, כאשר זן אותו עד הנה בכמה שנויים ודרכים נפלאים, בן יכול לעשות נפלאות גם עתה לפרנסו ביתר שאת, כי כל אדם שבעולם יכול לראות נפלאות השם בפרנסתו. ועקר הנסיון של הפרנסה הוא ממש כמו הנסיון של המזן, שלא ירד בפעם אחת על כל השנה, רק דבר יום ביומו, והכל בשביל נסיון ובחירה, שפדי שיתלו עיניהם למרום, כמו שאמרו רבותינו ז"ל. וכמו-כן מתנהג גם עכשו בבחינה זו ובאפנים אחרים, כפי שהשם יתברך יודע להנהיג עם כל אחד בפרטיות. כי באמת גם עתה אנו נזונים בבחינת מזן ממש, וכמבאר במקום אחר, ואין לנו אלא לתלות עינינו למרום בכל עת ולהאמין

בהשם ולבטח בישועתו הנפלאה. אבל מי שפוגם בזה ורוצה שהשם יתברך יגלה לו פני חסדו בכל עת, ותכף בשנדמה לו איזה הסתרת פנים על-ידי ההסרונות שחסר לו בכל פעם, על-ידי זה בא בלבו תלנות ודאגות ויגונות, ומתבטל מתורה ותפלה, עד שיכול לבוא לידי הכחשה לכפר ממון חברו על-ידי זה, שגחשב כאלו עובד עבודה זרה, כמאמר רבותינו ז"ל, כי הוא כפירה ממש רחמנא לצלן, כי אם היה מאמין בהשם, בודאי לא היה בופר בממון חברו, ועקר הכפירה נמשכת ממה שעושה פרווד בין שני ההשגות, בין 'מלא' ו'איה', ורוצה לראות ולהבין הכל בעיניו. אבל באמת צריכין להבין שאי אפשר להשיג דרכיו יתברך בשלמות, כי הוא יתברך סתים ונלא, שזה בחינת 'מלא' ו'איה', שבאמת כלו אחד רק שאי אפשר להבין כל זה, וצריכין להתחזק באמונה גדולה בכל זה, בפרט בעת שנדמה לו איזה הסתרת פנים, חס ושלום, להאמין שגם שם מסתר השם יתברך והשגחתו וחסדו, כי חסדי ה' כי לא תמנו וכו', ובודאי יעזר לו השם יתברך ויחזיר ויגלה פני חסדו, כאשר פן עבר עליו כמה פעמים (לקוטי הלכות - הלכות גביית חוב מהיתומים ה' - אותיות ב' ג' ד' לפי אוצר היראה - ממוז ופרנסה - ק'. ועיינ גם יראה ועבודה - קי"ז)

למען אנסנו

(טז, ד)

וזהו בחינת מה שאמר ירמיה לישראל (ירמיה ב, לא): הדור אתם ראו דבר ה', ודרשו רבותינו ז"ל (רש"י בשלח טז, לב): 'שמעו' לא נאמר, אלא 'ראו', מכאן שהוציא להם צנצנת המן וכו' ואמר להם ראו כמה נתפרנסו אבותיכם וכו'. כי ישראל במדבר גזונו על-ידי בטחון לבד, שזהו בחינת המן שיורד להם בלי שום עשיה ועסק ומשא ומתן כלל. והכל היה בזכות משה שהוא הדעת ודורו דור דעה שהמשיך בהם דעת גדול כל כך עד שהיו מכונני עיני דעתם להסתכל בבטחון לה' יתברך לבד עד שיורד להם המן ארבעים שנה דבר יום ביומו. וזה בחינת הנסיון הנאמר במן, כמו שכתוב (שמות טז, ד): הגני ממטיר לכם להם מן השמים למען אנסנו וכו'. כי עקר הנסיון אם יתחזקו בבטחון בכל יום ויום ולא יחשבו ויחררו מחשבה אחרת לדאג בשביל פרנסה לאמר: מה נעשה אם לא ירד המן מחר, רק יתחזקו בבטחון בכל יום ויום שה' יתברך יתן להם בודאי אכלם בעתו. וכמוכן שם בפרשה שזה היה עקר הנסיון של המן אשר על-כן נצטוו (שמות טז, יט): איש אל יותר ממנו עד בקר. ועל-כן באמת נמצאו בהם אנשים אשר הותירו ממנו. ויקצף עליהם

משה, כי עקר ירידת המן הוא על-ידי בטחון לבטח בה' יתברך לבד, שזהו בחינת הסתכלות, שעל-ידי זה לבד עושין גבול וזמן להשפע שעל-ידי זה ירדה הפרנסה להם מן השמים לבד.

וכן אמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה כה, ט) שבשביל זה ירד להם המן בכל יום ולא בפעם אחד על כמה ימים, כדי שיתלו עיניהם למרום, הינו כנ"ל כדי שיהיה להם בטחון חזק וכנ"ל, וזהו שאמר להם ירמיהו בשרצה שיעסקו בתורה ויתחזקו בבטחון לבד עד שתבוא להם הפרנסה מן השמים לבד בלי שום עסק כמו שיורד המן לאבותינו, על-כן אמר להם: ראו דבר ה'. 'ראו' דיקא, הינו שהודיע להם שעקר המשכת הפרנסה הוא על-ידי כח הראות לבד שהוא בחינת בטחון. שעל-ידי שהאדם מסתכל בבטחון רק לה' יתברך לבד הוא יכול להמשיך פרנסה במועדו ובזמנו בלי שום סבה ועסק כלל רק שתבוא לו הפרנסה מן השמים כמו ירידת המן ממש שהיה רק על-ידי בטחון כנ"ל. (לקוטי הלכות - הלכות משא ומתן ד' - אות ב')

ונחנו מה

(טז, ז)

וזה שצויעק ירמיהו: זכר ה' מה היה לנו. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל (שער הפגנות, דרוש תקון חצות) שהצעקה הוא שמבחינת מ"ה נתהווה לנו וכו', עין שם. הינו שהגבירו בחינת 'לנו' על בחינת 'מה'. כי האדם צריך להיות בבחינת מ"ה שיהיה נכלל בהרפי האמת שהוא בחינת משה שאמר (שמות טז, ז) ונחנו מ"ה שבטל כל ישותו ונכלל בבחינת מ"ה. ומשה בחינת הצדיק האמת היה קדוש וטהור בקדשה נוראה מאד ויגע מאד מאד בעבודת ה', ואף-על-פי-כן בטל את עצמו בתכלית הבטול, מכל שכן וכל שכן שאר אנשים שכל אחד יודע פגמיו וחסריו וכו' אם הוא רוצה לחוס על עצמו להתקרב לצדיקי אמת בחינת משה צריך לידע שפלותו ופחיתותו האמתית על כל פנים ולא ירצה כבוד על כל פנים ויהיה נכלל בבחינת מ"ה ואז יוכל הצדיק להאיר בו גם-כן כי מלא כל הארץ כבודו. אבל החפץ בכבוד עצמו עושה פרווד ואז נעשה מבחינת מ"ה בחינת לנו' שהוא בחינת דינים כמבאר בכתבים הנ"ל. וכל זה מחמת שפרוץ אחר ישותו וחסריו בכבוד שזהו בחינת 'לנו' שאנו חוששים על כבוד שלנו כאלו הכל מגיע לנו עד שחפצים שיהיה לנו גם כבוד.

וזהו הביטה וראה את חרפתנו. חרפה הוא הפך הכבוד, כי על-ידי שחפצים בכבוד באים לחרפות ובושות גדולות חס ושלום, כי כל הרודף אחר

באיזה עברה או בטול מצוה, בן נפגמה האמונה חס ושלום, ועל-כן צריכין לשוב בתשובה לתקן פגם העון שהוא פגם האמונה הקדושה, ובשביל זה באים מלטול הדרכים כנ"ל.

ומי שזוכה לילך או לפע בדרך פראוי לאיש הישראלי שיזכר תמיד את ה' ותברך בבחינת (דברים ו) בשבתך בביתך ובכלתך בדרך, ובפרט בדרך שצריכין לזהר ביותר לזכר בה' ותברך כי כל הדרכים בחזקת ספנה (ירושלמי ברכות פ"ד ה"א), ועקר הספנה שמחמת מלטול הדרך יכול לשפח בה' ותברך וכו' שמשם כל הספנות גם בגשמיות, ומי שזוכה לילך בדרך פראוי לישראל, אזי הדרך הוא בבחינת (תהלים שם) דרך אמונה בחרתי, בחינת דרכי התשובה. אבל עקר תקון הדרך, תקון האמונה, תקון דרכי התשובה, הוא בשבת, שאז אין ברור, רק כל הברורים של כל ימי החל שבין למקומם בשבת ובאים למקום מנוחתם בבחינת 'מנוחת שלווה והשקט ובטח' וכו' (בתפלת מנחה לשבת), ועל-כן אז בשבת אסור אפלו לפסע פסיעה גסה (שבת קיג), כי אז עקר תקון התשובה, שהוא בחינת שבת, שהוא בחינת 'אומרים לו המתן' [כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא לח: לט): הבא לפהר מסייעין לו. משל לאחד, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו', עיין לקוטי מוהר"ן א' - ו']; שאי אפשר לפסע פסיעה גסה, כי שלמות התשובה בחינת שבת הוא בבחינת מתינות, בחינת 'המתן הנ"ל, ועל-כן אסור בשבת לילך בדרכים רחוקים כי אם אלפים אמה לטיול שהוא בחינת תחום שבת, כי כל הדרך וההלוך של שבת הוא רק בבחינת דרכי התשובה שגשלמין בשבת ובאים למנוחתם. (לקוטי הלכות - הלכות שבת ז' - אות י"ט)

מפה ומריבה

(יז, ז)

ובזה תלוי כל קיום התורה הקדושה, כי בזה תלוי כל הבחירה והנפיון של האדם וכל מה שעובר עליו כל ימי חייו שהכל הוא בשביל הבחירה והנפיון, הכל בענין זה, כי דרך ה' ותברך שמאיר פניו בכל פעם ובתוך כך מסתיר פניו וזה הוא בכלליות ובפרטיות, ובפרטי פרטיות. בכלליות — זמן כל העולם. ובפרטיות — בכל דור ודור. וכן בכל אדם ובכל זמן, ועל-ידי זה כל הנפיון והבחירה של כל אדם בכל עת כל ימי חייו. ומי שמשים לב לזה יכול לראות קצת מזה בכל ההרפתקאות והתלאות וההצלחות וההתרחבות והישועות הנפלאות העוברין עליו בכל ימי חייו וביותר בענין הפרנסה. וכמו שראינו ביציאת מצרים מיום שנתגלה ה' ותברך למשה

הכבוד הכבוד בורח ממנו, כי אינו יכול להתקרב להצדיקי אמת. ואז בא לידי תרפות ובושות שהם העונות רחמנא לצלן, כי אין מי שיצילנו ויאיר בו כי עדין ה' עמו כי מלא כל הארץ כבודו מאחר שנתרחק מהצדיקי אמת על-ידי שחפץ בכבוד עצמו. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת ודברים הנוהגים בסעודה א' - אות ע"ד)

אכלוהו היום

(טז, כה)

שלש סעודות של שבת הם בחינת התגלות הרצון, כי שלש סעודות הם נלמדין מפסוק (שמות טז): אכלוהו היום וכו' הנאמר בפן, נמצא שאכילת שבת הוא זכר לפן, שמשם אנו למדין השלש סעודות. וכמבאר בשלחן ערוך שראוי לעשות בסעודות שבת זכר לפן, כגון לאכל מולייתא, וכן הפת בין שני מפות כמו הפן. נמצא כשאנו אוכלין בשבת, אנו מעדיין שאכלו ישראל את הפן שהיה בו אותות נוראות שירד בששת ימים ובשבת לא ירד, ועל-כן על-ידי אכילת שבת נתגלה הרצון שהכל ברצונו ותברך. כי עקר קדשת שבת הוא האכילה של שבת, כמובא בדברי רבנו גרו יאיר (לקוטי מוהר"ן חלק א סימנים נז. רעז), ושבת הוא התגלות הרצון, כי שבת מורה על חדוש העולם שה' ותברך ברא את העולם ברצונו כמובא, נמצא שעל-ידי אכילת שבת, שזהו עקר כבוד שבת, כי על-ידי בטול מלאכה לכד אין נפר כבוד שבת כל כך על-ידי שב ואל תעשה, רק על-ידי כבוד שבת, דהינו שלש סעודות של שבת, בזה נתגלה כבוד קדשת שבת שהוא מורה על חדוש העולם, כי הוא זכר לפן שהיה בו אותות נוראות. נמצא שנתגלה בזה הרצון שהכל ברצונו ותברך, כי הוא ותברך חדש העולם ברצונו, ועושה בה ברצונו. (לקוטי הלכות - הלכות שבת ב')

שבו איש תחתיו

(טז, כט)

בשבת נאמר (שמות טז) שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו, כי הוא יום שביתה ומנוחה שאין בו מלטולים לדרכים, כי כל הדרכים והמלטולים של ששת ימי החל הם בשביל ברורים, לברר ניצוצות הקדושים מבין הקלפות שנתפזרו בארבע כנפות הארץ מחטא אדם הראשון ומחטאי כל הדורות, ובשביל זה צריכין לילך בדרכים לבררם. וזהו בעצמו בחינת מה שאמר אדמו"ר ז"ל (בסימן מ ובחלק ב בסימן סב) שכל הדרכים הם בשביל לתקן פגם האמונה, שנפגמת על-ידי עוונות, כי כל מצותיה אמונה (תהלים קיט), וכפי הפגם שפוגמין

ועל נפתם את ה' ... ויבא עמלק

(יז, ז-ח)

בשישראל רחוקים מהשם יתברך, שזהו בחינת פנים השלום, בחינת "אין שלום בעצמי מפני הטאתי", ואין שלום בין העולמות העליונים ותחתונים; ואחר-כך בשצריכין לקבל הרפואה שהוא השלום, צריכין לסבל מרירות מקדם, כי דרך השלום שיתלבש במרירות, בבחינת "הנה לשלום מר לי מר", כמו שדרך כל הרפואות על-פירב להתלבש בסמים מרים ומרורים. אך לפעמים החולאת גדול כל-כך, עד שאם היו נותנין לו מרירות ויסורים כפי שהוא צריך לרפואתו, אז לא היה אפשר לו כלל לסבל מרירת הרפואות ולזכות לשלום; ואז השם יתברך מרחם עליו ומשליך הטאתיו אחרי כתפיו, כביכול, כדי שלא יצטרך להלביש את השלום והרפואה במרירות הרבה. וזה ענין כל הגליות והצרות שישאל סובלין, כי כל זה הוא בחינת המרירות שסובלין בשביל לקבל אחר-כך על-ידי-זה דיקא הרפואה והשלום. וזה בחינת המרירות של גלות מצרים, שהוא רפואה לתקן הטא אדם הראשון, כידוע; אך מחמת שהיה המרירות גדול מאד, עד שכמעט היה בלתי אפשר להם לסבל, והיו נשארם שקועים חס ושלום בטמאת מצרים, על-כן דלג הקדוש-ברוך-הוא על הקץ ומעט המרירות, שיהיה רק כפי יכולתם, ועל-ידי המרירות הזה זכו אחר-כך לשלום גדול: לקבלת התורה, ולכנס לארץ-ישראל, ולבנין בית-המקדש, כידוע. אך מחמת שלפי השלום הזה שהיו צריכין לזכות, היו צריכין לסבל חס ושלום מרירות גדול ביותר ממה שסבלו באמת, על-כן בא עמלק אחר יציאת מצרים ללחם עמדם, כי עמלק הוא אורב לישראל ומקטרג על זה תמיד, ויורד ומסטין ועולה ומקטרג, הינו בשעה שהאדם צריך לקבל הרפואה שהיא השלום, ואז צריך לסבל מרירות מקדם, אז הוא מסית את האדם ואינו מניחו לעמד בנסיון שיסבל מעט המרירות, ומסיתו לבעט בהמרירות שהוא מברח לקבל בשביל רפואתו, ואחר-כך הוא עולה ומקטרג על שאין שולחין לו להאדם מרירות כראוי לו, חס ושלום. ובאמת האדם הוא אז בסכנה גדולה, כי השם יתברך חמל עליו והקל מעליו היסורים והמרירות באופן שיוכל לקבלה על-כל-פנים כפי יכולתו, כדי שיוכל לקבל רפואתו על-ידי-זה, אבל בשאינו חס על עצמו ואינו רוצה לסבל ולקבל אפלו מעט המרירות בשביל רפואת נפשו, אזי חס ושלום מתגבר הקטרוג, ושולחין לו מרירות הרבה שאינו יכול לקבלו בשום אופן, ואז הוא בבחינת "אין שלום אמר ה' לרשעים". כי בודאי, אף-על-פי שהשם

יתברך גומל לחיבים טובות, והוא מקל על בעל-יתשובה ואינו מכביד עליהם המרירות כפי שהיה ראוי להם, חס ושלום, אך אף-על-פי-כן לפטר בלא כלום אי אפשר, כי על-כל-פנים ההכרח שיסבל מעט מרירות כפי יכולתו בשביל תשובתו ורפואת נפשו, שהוא בחינת השלום שמתלבש במרירות כנ"ל. וזה בחינת מלחמת עמלק, שכתוב בו "אשר קרך בדרך", מלשון קרירות, הינו שבעת המרירות שהוא בחינת "ואתה עוף ויגע" וכו' הוא בא ומקרר אותם, שלא יהיו חס ושלום להוטים אחר השם יתברך לסבל מרירות הרפואות, ועל-ידי-זה מתגבר המרירות ביותר כנ"ל. וזה בחינת: "ועל נפתם את ה'" וכו' תמיד "ויבא עמלק", כי כל הנסיונות שהיו להם במדבר, הכל היה בחינת המרירות מעט שהיו צריכין לסבל בשביל הרפואה והשלום, ומחמת שלא זכו ישראל לקבל המרירות כראוי, על-ידי זה התגבר הקטרוג ביותר, שזה בחינת מלחמת עמלק, כי מלחמתו היתה למעלה ולמטה, כמוכא. ועל-כן השם יתברך שונא אותו כל-כך, כי הוא אורב לישראל מאד תמיד בעת הלחץ והדחק, בעת שצריכין לקבל מרירות לרפואות כנ"ל. (לקוטי הלכות - הלכות כתובת קעקע ג' - י"ג לפי אוצר היראה - פורים, אות מ"ו)

וצא הלחם בעמלק

(יז, ט)

וזה שאמר משה ליהושע תלמידו דיקא, צא הלחם בעמלק (שמות יז), ולא לחם עמו בעצמו. כי מחמת שכל מלחמתו של עמלק הוא כנגד בחינת משה שהוא הראש בית האמת, להסתיר ולהעלים שמו חס ושלום, על-כן אין יכול משה בעצמו להלחם עמו, כי אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים (ברכות ה:), כי איך אפשר להצדיק להגדיל ולפרסם שם עצמו, על-כן צוה לתלמידו יהושע 'צא הלחם בעמלק', כי דיקא התלמיד של הצדיק האמת הוא יש לו כח להלחם בעמלק שרוצה להעלים ולהסתיר שם הצדיק הזה, כי בחינת יהושע תלמידו, כל עסקו וכל תחבולותיו לפרסם ולהגדיל שמו הקדוש והנורא של הצדיק הזה בעולם. וכמו שכתב רבנו ז"ל על פסוק "ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו" וכו' (בסימן קמ), שדיקא על-ידי התלמידים של הצדיק יכולין לידע גדלת הצדיק. ובודאי כל כחו של בחינת יהושע תלמידו להלחם בעמלק, הוא בודאי רק מהראש בית בעצמו שהוא בחינת משה, כי בודאי אין כח ליהושע שהוא בחינת התלמיד ללחם מלחמה עצומה ונוראה כזאת. וזה שכתוב (שמות שם): והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכו'. כי

עיניכם למרום והסתכלו למעלה ותדרשו ותבקשו ותחפשו איה אפוא הוא יתברך. ואז היו ישראל נוצחים, כי על-ידי זה עולין בתכלית העליה לבחינת איה. ועל-כן זכו אחר זה מיד לקבלת התורה שהיא נמשכת מבחינת איה שהוא בראשית, במבאר בפנים – ועיין לקוטי מוהר"ן ב', סימן י"ב. (לקוטי הלכות – הלכות גביות חוב מהיתומים ג' – ט')

מלחמה לה' בעמלק מדר דר

(יז, טז)

המן הרשע ימח שמו, בקש להשמיד ולהרג ולאבד את כל היהודים וכו'. כי המן עמלק שהוא זהמת הנחש, בחינת (בראשית ג, א) והנחש היה ערום, שיונק מהדעת, שעל-ידי זה נקטן המוח בבחינת מחין דקטנות, שעל-ידי זה עקר התגברות תאוות נאוף שהוא עקר היצר הרע, עקר הכנעתו על-ידי התפלה בבחינת דין של הפעל כח שעומדת להסטר אחרא, בחינת עמלק, בבית הפליעה שלו עד שמכרח לתן הקאות וכו' (עיין לקוטי מוהר"ן ב' – סימן ח). אבל זה הצדיק הפעל כח שנקנס למלחמה זאת להתפלל תפלה בבחינת דין כדי שתבלע אותה הנחש והסטר אחרא, ועל-ידי זה דיקא יוציא כל הקדשות וכו', זה הצדיק צריך להיות בעל כח גדול מאד וצריך להתבונן מאד בכחו אם יש לו כח לעמד במלחמה זאת. וצריך לידע עם מי הוא נלחם, כי לפעמים אף-על-פי שהצדיק הוא בעל כח גדול ויש לו כח לעמד כנגד איזה סטרא אחרא וקלפה גדולה, אבל אף-על-פי-כן לפעמים מתגברת סטרא אחרא וקלפה גדולה כל כך שאין בכחו לעמד כנגדה.

ועקר כלל כל הסטרא אחרא וזהמת הנחש הוא עמלק שכולל כל הסטרא אחרא וכל הקלפות וכל עובדי פוכבים שיונקים ממנו, כמו שכתוב (במדבר כד, כ): ראשית גוים עמלק, שעמלק כלול מכלם וכלם יונקים ממנו. ועל-כן ה' יתברך בעצמו צריך ללחם עמו, כמו שכתוב (שמות יז, טז): מלחמה לה' בעמלק מדר דר. ועל-כן לא היה יכול אפלו משה רבנו להכניעו לגמרי. וכמו שכתוב (שם פסוק יג): ויחלש יהושע את עמלק וכו'. שפרש רש"י, שחתך ראשי גבוריו ולא הרגו לגמרי, מכאן שעשו על-פי הדבור. כי מלחמת עמלק היתה על-ידי התפלה בבחינת דין של הפעל כח כנ"ל בתורה הנ"ל. ואף-על-פי שמשה רבנו עליו השלום בודאי היה בעל כח גדול מאד, אף-על-פי-כן לא היה יכול להכניעו לגמרי, כי אם היה רוצה להכניעו לגמרי, היה מתגבר בכח קלפה חזקה וגדולה כל כך שגם משה לא היה יכול לעמד כנגדה, כי קלפת עמלק מניע עד אין תכלית ואין מי שיכול לעקרו לגמרי כי

בודאי עקר כח המלחמה היה על-ידי משה בעצמו, רק אף-על-פי-כן המלחמה בעצמה להתגבר על עמלק שרוצה להסתיר ולהעלים שם הצדיק הזה, להתגבר עליו להגדיל ולפרסם ולפאר ולרום באמת שם הצדיק הזה, צריך שיהיה נעשה על-ידי בחינת יהושע תלמידו דיקא כנ"ל. וכמו שכתוב בזוהר הקדוש (בשלח סה): שיהושע דיקא היה מסגל למלחמה הזאת, עין שם. (לקוטי הלכות – הלכות שבת ה' – אות י')

והיה כאשר ירים משה ידו

(יז, יא)

זה שנפלו ישראל לספקות קדם קבלת התורה, כמו שכתוב: "היש ה' בקרבנו אם אין". ואיתא בזוהר הקדוש שכתבו אם בחינת הקדשה הנקרא יש' שורה בקרבם, אם בחינת אין', הינו כנ"ל כי שני בחינות שהם התגלות הקדשה, בחינת מלא כל הארץ כבודו ובחינת איה הם בחינות יש ואין. ומחמת היסורים שהיה להם אז שלא היו להם מים התחילו לפל לספקות ולא ידעו אם ה' בקרבם, ואזי הביא ה' יתברך עליהם עמלק. ואז הסתכלו כלפי מעלה, כי כך דרך האדם לפעמים כל זמן שאין הפעל דבר מתגבר עליו כל כך עדן הוא מתרשל לחפש אחר כבודו יתברך, אך כשהפעל דבר מתפשט על האדם מאד ורוצה להפילו לגמרי חס ושלום, ואזי מתעורר קדשת נפש האדם. ואז דיקא הוא מתחיל לדרש ולחפש איה מקום כבודו. שזהו בחינת מלחמת עמלק קדם קבלת התורה, כי עמלק הוא זהמת הנחש בחינת מקומות המטנפים ששם אי אפשר למצא כבודו יתברך בשום אופן רק צריכין לצעק אל ה' בקול חזק מאד לדרש ולבקש איה אפוא כבוד קדשתו יתברך. ואז מתגברין עליו ועולין בתכלית העליה בבחינת והיה כאשר ירים משה ידו ויגבר ישראל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: בזמן שהיה משה מנביה ידיו וישראל מסתכלין כלפי מעלה היו נוצחין. ולכאורה קשה למה עשה משה זאת על-ידי הרמת ידיו דיקא, היה לו לומר להם בפה מלא שישעבדו לכם למקום ויעזר להם ה' יתברך. אך באמת הוא ענין הנ"ל שבעת שמתגבר תקף זהמת הנחש חס ושלום, שהוא מקומות המטנפים, שהוא בחינת מלחמת עמלק ששם אי אפשר למצא כבודו יתברך בשום אופן אי אפשר לדרב כלל מכבודו יתברך רק לרמו בידיו כמו משה רבנו עליו השלום, שהרים ידיו לרמו להם שיסתכלו למעלה, הינו אף-על-פי שמתגבר עכשו מקומות המטנפים כאלו שהם בחינת מלחמת עמלק שאי אפשר לדרב ולגלות שם כבודו יתברך, אף-על-פי-כן שאו

אם ה' יתברך בעת שיבוא משיח צדקנו, על-כן
הכרח משה ללחם עמו בחכמה גדולה על-פי הדבור
להתקדש רק ראשי גבוריו ולא להכניעו לנמרי. ועל-כן
"מלחמה לה' בעמלק מדר דר", כי ה' יתברך בעצמו,
בביכול, צריך ללחם עמו בכל דור ודור, כי אין מי
שידע איך להתנהג עמו כי אם ה' יתברך בעצמו.
(לקוטי הלכות - הלכות ברכת הריח וברכת הודאה
ד' - ה')

**"אין צדקה נחשבת
כמו צדקת הדפוס"
[רבי נתן]**

לאחינו כל בית ישראל
תרמו נא, בעין יפה,
להפצת אורו של
רבנו הקדוש
בארץ ובעולם
בכל סניפי הדואר,
חשבון מס' 7-2255-89

יְיָ יִהְיֶה נְהַמְּנוּ נְהַמְּנוּ מְאוֹמָן

שבת שלום

לאחינו כל בית ישראל
הוצאת חומשים עם פירוש
הלקוטי הלכות

במחיר הקרן
125 ₪ לסט (5 כרכים)

פרטים והזמנה: 054-8429006 (מאיר)